

A tervszerű képzés eredményeként elérhetjük, hogy versenyzőink jól tájékozódhatnak sportáguk több alternatívás választásos helyzetekben, képesek lesznek hatékony megelőzősekre és válaszcselekvésekre az ellenfél akcióival szemben.

Összefoglalva megállapítjuk, hogy a taktikai oktatás célja az ismeretek (motoros játéksztereotípek, játékelemek) aktualizálása. E cél megvalósításának *központi elméleti és módszertani problémája az aktuális ingeralternatívák és a versenyző reakcióalternatíváinak folyamatos összeegyeztetése. Kialakításának alapvető módszerét a versenytévékenység életszerű problémahelyzeteinek, mint taktikai feladatoknak változó körülmények közötti gyakoroltatásában látjuk.*

4.9.3. Módszertani szempontok a taktikai cselekvések oktatásához

A következőkben néhány olyan szempontot említünk, amelyet a taktikai cselekvések oktatásában jelentősnek tartunk. Ezekben a kérdésekben nem egyértelmű a szakemberek álláspontja. Saját véleményünk kialakításakor figyelembe vettünk olyan vizsgálati eredményeket, megállapításokat, amelyek módszertani koncepciókat támasztják alá. Ennek ellenére tudjuk, hogy néhány kérdés alaposabb elemzésére, pontosítására csak a taktikai cselekvésekkel kapcsolatos további kutatási eredmények adhatnak lehetőséget.

A taktikai cselekvőkészség fejleszthetősége

A fejlesztés lehetősége szakmai körökben vitatott kérdés. Vannak, akik a magas szintű taktikai tudást egyoldalúan csak született adottságként értelmezik. Ezzel kapcsolatban idézünk néhány véleményt: „A gyakorlat megmutatta, hogy a taktikai készség nem a tehetséges sportolók kizárólagos attribútuma. *A taktikát tanulni kell az első lépésektől kezdve.* A taktikai kezdeményezés, az alkotó fantázia, a hosszú, komoly edzések eredménye.” (G. P. Bogdanov) „A cselek (szímlelt akciók) tökéletesítéséhez nagy munkaszeretetre és alkotókészségre van szükség. Azok a megfigyelések, amelyeket C. Satkov, a sport érdekes mestere, olimpiai bajnok edzésein végeztünk, megmutatták, hogy milyen türelemmel, mennyi ismétléssel sajátította el, csiszolta Satkov ezeket a cseles mozdulatokat.” (J. Ogurenkov)

A taktikai készség fejlesztésekor szem-kéz-láb koordinációs kapcsolattrendszerre épülő mozgásanyag segítségével kell a sajátos sportági környezethez alkalmazkodni. Ez a kapcsolattrendszer a gyakorlással fejleszthető. *A versenyhelyzetekkel kapcsolatos elraktározott cselekvésminták is a taktikai tévékenység fejlődését eredményezik.*

Természetesen ahhoz, hogy valaki a csúcsra jusson, extra klasszissá váljon, a kemény kitarító edzésmunkának – mint minden területen, a taktikai képzés területén is – átlagon felüli adottságokkal kell párosulni.

A technika és taktika oktatásának kapcsolata

A korábbiakban már utaltunk erre a problémára. Most a kérdést így fogalmazzuk meg: milyen legyen az időbeli és logikai viszony a technika és a taktika oktatásának kapcsolataiban?

– Először oktassuk-e a technikát, és amikor az már tökéletes, csak azután oktassuk a taktikát?

– Párhuzamosan legyen-e a technika és a taktika oktatása? Másként fogalmazva: adjunk egy kis technikai ismeretet, aztán ennek megfelelően foglalkozzunk a taktikával?

– Törekedjünk-e arra, hogy a technikát a taktikával együtt, a technikai elemeket taktikai feladatokba ágyazva, beépítve oktassuk?

Az utóbbi, a harmadik variáció, mint elv mellett foglalunk állást. A küzdősportok és sportjátékok *alkalmazott technikát igényelnek; ez azt jelenti, hogy a technikai elemek gyakorlása közben a taktikai felhasználás az alapvető oktatási szempont.* Ez arra figyelmeztet, hogy a technika oktatásakor a taktikai alkalmazás elve kapjon vezető szerepet.

Álláspontunkat erősíti meg Döbler, aki a taktikai alkalmazás elve kapjon vezető szerepet elszigetelt, hanem egymással összekapcsolt gyakorlásra hívja fel a figyelmet, és kiemeli a technikai és taktikai képzés egységét. Ennek megfelelően *taktikai cselekvéseket (játékelemeket) oktatunk, amelyeknek részeit, összetevőit a technikai elemek képezik.*

A képzés anyagán belül „módszeresen oktatható” és „módszeresen nem oktatható” részek között teszünk különbséget. A különböző védekezési, támadási, ellentámadási akciók, cselek stb., mint taktikai (játék-) elemek felépített fokozatok szerint módszeresen oktathatók. Emellett a versenyzőnek meg kell tanulnia, például a belharcban a kapu előtti, kosár alatti tömörülésben stb. is célszerűen cselekedni. Ezeket a helyzeteket az edzéseken a támadási és védekezési megoldásokhoz hasonlóan, „módszeresen” nem tudjuk felépíteni. Viszonyukat is meg kell ismertetni a tanítvánnyal, meg kell tanítani ezekben a „nem iskolázott” helyzetekben is a célszerű cselekvésekre. Ennek módszere a versenyszerű küzdelem, a játék, amelyben váratlan, bonyolult helyzetekbe kerül a versenyző, és így azok megoldásával kapcsolatban tapasztalatokat szerez. Ebben az esetben a versenyszerű küzdelem, a játék, mint oktatási cél az oktatás eszközüvé válik.

A globális és parciális oktatási módszer viszonya

A taktikai képzéssel kapcsolatos szakirodalom ebben a kérdésben nem gazdag, és a megállapítások is ellentmondóak. Az a véleményünk, hogy az „egészből” kiindulva cél-szerű a „részek” oktatási módszerét kialakítani.

Kérdés, hogy mit fogunk fel eszközként. Egészként értelmezhetjük magát a versenyszerű küzdelemet, de egy taktikai cselekvést, egy dinamikus játék- (verseny-) sztereotípust is. Így az egész és a rész relatív fogalom.

A taktika oktatásának javasolt módszere az egész-rész-egész módszer. Az oktatás kezdetén – az említett szempontok miatt – helyes az egészet leegyszerűsített formában megismertetni, megkedveltetni, majd ezután következnek a szükséges részek gyakorlása, csiszolása, amelynek következtében egy magasabb rendű, tökéletesebb egész fog létrejönni.